

GRISHA STEWART

vertaald door Nannie de Nijs Bik-Plasman

BAT 2.0

Nieuwe technieken om honden te helpen
bij angst, frustratie en agressie

BAT 2.0

Nieuwe praktische technieken voor
angstig, gefrustreerd
en agressief gedrag bij honden

Grisha Stewart

Plasman Vertalingen / Uitgeverij

Oorspronkelijke titel: Behavior Adjustment Training 2.0

© 2016 Grisha Stewart

English edition published by Dogwise Publishing
A Division of Direct Book Service, Inc.
403 South Mission Street, Wenatchee, Washington 98801
509-663-9115, 1-800-776-2665
www.dogwisepublishing.com / info@dogwisepublishing.com

Grafisch ontwerp: Lindsay Peternell

Omslag en illustraties: Lili Chin, www.doggiedrawings.net. *Humane Hierarchy*: Susan Friedman en James Fritzler.

Foto's: Animals Plus, Company of Animals, Dan Catchpole, Simon Conner, Dennis Fehling, Katrien Lismont, Dana Litt, Carly Loyer, Marie Legain, Stevie Mathre, Melissa McDaniel, Midwest Metal, Premier Pet Products, J. Nichole Smith, Smart Animal Training Systems, Thundershirt, Risë VanFleet.

Delen van de tekst zijn eerder verschenen in: *De Ahimsagids voor honden* van Grisha Stewart en *Behavior Adjustment Training: BAT for Fear, Frustration, and Aggression in Dogs* van Grisha Stewart.

Nederlandse uitgave:

© 2017 Plasman Vertalingen / Uitgeverij

Vertaling: Nannie de Nijs Bik-Plasman

1e druk

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

ISBN: 978-94-91700-04-0

Voor mijn moeder, die me heeft geleerd dat mensen niet de enige wezens met gevoel zijn.

Voor Peanut, de eerste BAT-hond:
mijn zielsverwant, leraar en muze.

Ik blijf leren nog meer aandacht
voor de keuzes van mijn honden te hebben.

Wat zal ik nog allemaal van Bean leren?

INHOUD

Dankwoord.....	ix
Inleiding.....	1
1. Voordat je begint: BAT begrijpen.....	6
2. De nieuwe BAT: lessen van Peanut.....	16
3. Tusseloplossingen: onmisbare hulpmiddelen.....	25
4. Hoe je problemen kunt zien aankomen.....	61
5. Lijntechniek.....	79
6. BAT-set-ups voor reactief gedrag.....	97
7. Markeren & Meenemen: kleine afstand / kleine ruimtes.....	125
8. Probleemoplossing voor BAT-set-ups.....	147
9. Verrassing: plotselinge veranderingen.....	155
10. BAT tijdens de dagelijkse wandeling.....	159
11. Heb uw naaste lief: problemen bij de omheining.....	168
12. ‘Wie is daar?’ Gastvrijheid.....	176
13. Socialiseren met BAT.....	181
14. Voor professionals: BAT met cliënten.....	193
Tot slot.....	211
Bijlage 1: De basis van clickertraining.....	212
Bijlage 2: Meer over functionele bekrachtigers.....	226
Bijlage 3: Vakjargon.....	233
Bijlage 4: Gedeelde ervaringen.....	248
Terminologie.....	277
Over de auteur.....	277
Bronnen.....	279
Trefwoordenregister.....	284
Lijst van illustraties.....	286

HOOFDSTUK 1

Voordat je begint:

BAT begrijpen

Honden een stem geven in hun eigen leven is mijn missie. Met **BAT** (Behavior Adjustment Training = het ombuigen van gedrag) verminder je reactiviteit doordat je honden meer controle over hun gevoel van veiligheid geeft. Het klinkt gek, omdat het lijkt alsof de hond dan de baas over ons is. In veel hondenprogramma's op tv wordt er juist op gehamerd dat je allerlei methodes moet gebruiken om zelf 'dominant' te zijn door alle controle bij de hond weg te nemen. Na tientallen jaren wetenschappelijk onderzoek blijkt dat dat niet nodig is. Het is veel beter om honden zelf aan hun behoefte aan veiligheid te laten voldoen. En wij kunnen ze daarbij helpen.

Je leest dit boek niet voor niets. Blaft je hond, valt hij uit of loopt hij weg? Of ben je een professional die meer gereedschap wil om cliënten met reactieve honden te helpen? Misschien wil je weten hoe je BAT kunt gebruiken om puppy's of herplaatshonden te socialiseren, omdat je weet hoe moeilijk het is om een reactieve hond te hebben.

Wat je reden ook is, je hebt waarschijnlijk op zijn minst één ervaring met reactiviteit, net als ik toen ik BAT ging ontwikkelen. Ik zocht naar een betere manier om mijn cliënten met reactieve honden te kunnen helpen, maar ik moest vooral een manier vinden om de hond in mijn eigen huis te helpen. Later meer over Peanut, eerst geef ik je een snelle samenvatting van BAT, zodat zijn verhaal duidelijker wordt.

Met BAT geef je je hond de kans om op een veilige manier met zijn omgeving om te gaan, zowel in emotioneel als in fysiek opzicht. BAT is vooral nuttig als de frustratie, agressie of angst wordt uitgelokt door levende wezens, zoals andere honden of mensen.

Wat de **prikkel** ook is:

- BAT geeft honden maximale controle over hun gevoel van veiligheid en over belangrijke gebeurtenissen in hun leven.
- Met BAT creëer je veilige situaties waarin honden op een natuurlijke manier met anderen kunnen omgaan en prikkels op een sociaal aanvaardbare manier kunnen hanteren.

BAT kent nog een paar andere belangrijke aspecten. Dit hoofdstuk bevat een korte introductie. Verder in het boek vind je meer details en voorbeelden; in het volgende hoofdstuk vertel ik bijvoorbeeld hoe ik mijn ideeën ben gaan toepassen bij het werken met Peanut.

Controle en empowerment*

Als je hond gedrag vertoont dat je liever niet ziet, vraag je je misschien af waarom hij dat doet. Houdt hij niet van je? Wil hij je domineren? Als hij weet dat je het niet fijn vindt wat hij doet, waarom gaat hij er dan mee door? Is hij dan toch niet je beste vriend?

*Gedrag dient om effect te hebben op een situatie waarmee een dier geconfronteerd wordt. In de toegepaste gedragsanalyse (applied behavior analysis = ABA) wordt voor deze situaties de term **setting events** gebruikt: dit zijn aanwijzingen uit de interne en externe omgeving die mogelijke gevolgen van gedrag voorspellen. Je hond vertoont bepaald gedrag omdat hij een doel voor ogen heeft dat hij met dat gedrag kan bereiken, niet omdat hij niet van je houdt. Dat is de zin van gedrag. Het kan best zijn dat hij het zelf ook niet leuk vindt, wat bij reactiviteit vaak het geval is. Maar als hij geleerd heeft dat bepaald gedrag hem oplevert wat hij wil, dan is de kans groot dat hij dat gedrag zal herhalen. Sij vindt het misschien probleemgedrag, je hond denkt: het werkt. Nou ja, dat denkt hij waarschijnlijk niet met zo veel woorden. Maar hij heeft ervaren dat er een verband bestaat tussen gedrag en gevolg.*

Mijn muze, Peanut.

De term **stuurbaarheid** geeft aan hoeveel effect het gedrag van de hond heeft op de gevolgen, met name hoe groot zijn gedragscontrole over stressveroorzakende factoren is. Het beïnvloeden van externe gebeurtenissen door middel van het eigen gedrag is een basisbehoefte van alle levende wezens. Dat is het doel van gedrag.

*empowerment = geheel van maatregelen om mensen of dieren te stimuleren om zelf verantwoordelijkheid te nemen

Op **empowerment** gebaseerde training maximaliseert de stuurbaarheid door mogelijkheden voor het dier te creëren om zijn doelen te bereiken. Dit heeft natuurlijk zijn grenzen; we kunnen onze honden niet altijd zomaar hun gang laten gaan. We moeten aan de veiligheid van onze honden en de mensen in onze omgeving denken. Maar waar mogelijk moeten we onze honden in staat stellen controle over de gevolgen van hun gedrag te hebben.

Helaas ligt bij veel training, ook bij training waarbij geen correcties worden gebruikt, de nadruk op de controle van de begeleider over het gedrag van de hond. Te veel macht uitoefenen verzwakt de leerling, of dat nu via straffen of belonen gebeurt. Het is logisch dat we het doen: we zijn ook dieren, en controle hebben is voor ons een basisbehoefte. We moeten alleen oppassen dat we die controle niet ten koste van onze hond verkrijgen. Als ik bepaald gedrag wil laten ophouden, manage ik liever de omgeving dan dat ik het gedrag van mijn hond moet micromanagen. Hierdoor leert de hond goede keuzes te maken, onafhankelijk van menselijke interventie. Zorg bijvoorbeeld dat je hond in het begin alleen bij voorwerpen kan waarop hij mag kauwen. Na verloop van tijd leg je ook voorwerpen neer waarop hij niet mag kauwen, maar die minder aantrekkelijk voor hem zijn: moeilijker te pakken, bittere smaak, etc. Je kunt ook de hele dag achter je puppy aanlopen om je kostbaarheden uit zijn mond te redden. Bij de eerste optie is de mate van stuurbaarheid voor de hond hoog (zij het in een gecontroleerde omgeving). De pup ontwikkelt een gewoonte om op het voor hem beschikbare speelgoed te kauwen en leert van de gevolgen van zijn gedrag. Op geschikt speelgoed kauwen wordt zijn **standaardgedrag**.

Bij de tweede optie wordt hij doordat jij hem achtervolgt om iets van hem af te pakken, uitgedaagd jou te ontwijken. Je kostbaarheden worden nu ook gered, maar de mate van stuurbaarheid is voor de hond laag. Zelfs positieve bekrachtiging kan de controle van de puppy in deze situatie inperken. Als je LOS zegt en dit gedrag bekrachtigt met een snoepje, is er wel enige stuurbaarheid, maar zijn gedrag leidt alleen tot iets lekkers. Het is geen oplossing voor het echte probleem: kauwbehoefte vanwege pijnlijk tandvlees. Hij heeft misschien wel plezier, maar hij weet nog steeds niet hoe hij die kauwbehoefte kan vervullen. Bovendien loop je het risico dat je een gedragsketen creëert van pak voorwerp → laat voorwerp los om een snoepje te verdienen.

Bekrachtiging van gedrag is elk gevolg dat ervoor zorgt dat het gedrag in de toekomst waarschijnlijker wordt. Bekrachtigers kunnen zijn: snoepjes, speeltjes of het wegnemen van iets onprettigs, zoals sociale druk.

Gedrag veranderen met behulp van BAT

Het gedrag dat je vaker wilt zien heet targetgedrag. Targetgedrag is specifiek gedrag, dat je wilt opbouwen zodat het het oude gedrag kan vervangen. Je wilt in plaats van blaffen en grommen bijvoorbeeld snuffelen, wegdraaien, etc. zien. Dat is het targetgedrag. Ons doel.

Wees vindingrijk bij het bedenken wat voor je hond het gevolg is van zijn huidige gedrag. Met andere woorden, wat is de **functionele bekrachtiger** voor zijn basisrespons? De functionele bekrachtiger is het doel dat de hond wil bereiken met zijn reactieve gedrag. Heeft je hond geleerd dat blaffen naar onbekenden als gevolg heeft dat ze weggaan? Hij ziet onbekenden misschien als een bedreiging, en dan creëert het vergroten van de afstand voor hem een veilige buffer. Dat is de functionele bekrachtiger voor zijn geblaf (ik heb dit in het eerste BAT-boek de functionele beloning genoemd). Als je je afvraagt waarom je hond iets doet, is het heel nuttig om naar de functionele bekrachtigers te zoeken in plaats van te bedenken wat er met hem 'mis' is. Er is niets mis met hem. Hij heeft er een reden voor. *Waarom zijn functionele bekrachtigers zo belangrijk? Ze zijn de sleutel tot gedragsverandering.*

Wat is de functie van zijn geblaf? Wat wil hij bereiken?

Als je eenmaal weet wat de functionele bekrachtiger voor het huidige gedrag van je hond is, is de volgende stap het bedenken van targetgedrag dat redelijkerwijs tot dezelfde bekrachtiger leidt. Dit heet ook **vervangend gedrag**. Met andere woorden: hoe kan de hond dezelfde bekrachtiger verdienen met gedrag waarmee je kunt leven? Wat wil je graag vaker zien in plaats van het reactieve gedrag? Je kunt bijvoorbeeld bekrachtigen dat hij zijn hoofd wegdraait als hij door een onbekende wordt benaderd.

Je gebruikt dan voor het wegdraaien van het hoofd dezelfde bekrachtiger als de bekrachtiger die hij voor het blaffen kreeg, namelijk het vergroten van de afstand tot de onbekende. Het is een win-winsituatie, want de hond krijgt wat hij wil en jij ook.

Ook snuffelen, gapen, zitten of je aankijken is geschikt vervangend gedrag voor reactiviteit. Bij BAT 1.0 bekrachtigden we ook het vervangende gedrag met dezelfde bekrachtiger die de hond voor zijn reactiviteit kreeg. Als hij bijvoorbeeld wegstijgt (vervangend gedrag), loop je opgewekt met hem weg van de onbekende, waarbij je dus de afstand tussen de hond en de onbekende vergroot (de functionele bekrachtiger). Elk willekeurig gevolg dat je hond als beloning ervaart, kan vervangend gedrag bekrachtigen, maar ik geef de voorkeur aan de functionele bekrachtiger. In plaats van hem iets lekkers te geven als hij vervangend gedrag vertoont, kun je de functionele bekrachtiger gebruiken die het gedrag dat je wilt ombuigen in stand houdt. Op die manier kan hij nog steeds zijn doel bereiken. Het concept van de functionele bekrachtiger is een van de basistechnieken van ABA en kan worden toegepast op een breed scala aan gedragsproblemen. Lees voor meer details mijn trainingsgids *De officiële Ahimsa-gids voor honden* (zie bronnen).

Een belangrijke wijziging in BAT 2.0 is: we hoeven de bekrachtiger niet zelf toe te passen. Soms is het zelfs beter als hij niet van jou komt. In BAT 2.0 passen we nog steeds hetzelfde concept toe, maar nu is de functionele bekrachtiger meestal een van nature optredende bekrachtiger. Een van nature optredende bekrachtiger komt uit de omgeving; hij wordt niet door de trainer gegeven. In BAT 2.0 bestaat de bekrachtiger voor het gewenste gedrag van de hond meestal niet uit het Markeren & Meenemen door de trainer. De bekrachtiger is een natuurlijk gevolg van de actie van de hond zelf. In het begin kan het lastig zijn om niet zelf de bron van alle informatie en bekrachtiging te zijn. Je zou meer willen helpen, meer willen doen. Maar de ervaring leert dat dat afleidt en minder nuttig is. Je kunt beter een situatie creëren waarbij de hond zich op zijn gemak voelt en het 'juiste' gedrag uit zichzelf laat zien.

Met BAT 2.0 passen we alleen in bepaalde situaties bekrachtigers toe; bij het onderdeel Markeren & Meenemen (hoofdstuk 7) ga ik hier dieper op in. BAT speelt zich nu meer achter de schermen af, en legt de nadruk op natuurlijke bekrachtigers en **systematische desensibilisatie**. Dit klinkt een beetje technisch, maar het is heel eenvoudig. Door de hond vanaf een veilige afstand te laten onderzoeken, stimuleer je hem om voor sociaal aanvaardbaar gedrag te kiezen en het natuurlijke gevolg daarvan te ervaren. Zo kan hij geleidelijk wennen aan situaties die hem eerder tot reactief gedrag hebben geprikkeld. Met BAT 2.0 leert de hond veel sneller en grondiger dan met 1.0 of welke andere techniek dan ook, en mensen leren beter observeren en het stressniveau van de hond laag te houden.

Laten we even pauzeren om te visualiseren hoe een BAT-sessie eruitziet. Een buitenstaander zou een hond zien die wat loopt te snuffelen, en een begeleider die vaardig een lange lijn hanteert om de hond op een veilige manier meer vrijheid te geven. In het voorbeeld van een hond die altijd naar onbekenden blaft, laten we een **helper** (ook

wel lokvogel genoemd) de rol van onbekende spelen. Ik gebruik de term helper als het om een mens gaat; in andere gevallen voeg ik de soortnaam toe, zoals bij helperhond. We werken op een zodanige afstand van de helper dat de hond rustig wat aan de grond snuffelt, wel enige interesse in de helper toont, maar vervolgens verdergaat met zijn eigen bezigheden, waarmee hij zichzelf een functionele bekrachtiger geeft. Na verloop van tijd zal hij steeds dichterbij de helper komen, maar je leidt hem niet naar de helper toe, en normaal gesproken hoef je hem ook niet van de helper weg te leiden. In BAT 2.0 geef je de hond de vrijheid om te leren en ben je vooral aanwezig als vangnet voor noodgevallen. Net als bij de kauwende pup is het onze taak de omgeving te managen, zodat de hond nieuwe gewoontes kan ontwikkelen. Probeer altijd zo te werken dat je hond iets kan leren over de onbekende, en vertrouwen kan opbouwen zonder dat hij 'gered' hoeft te worden.

Een hond zal altijd de strategie kiezen die tot dan toe gewerkt heeft, zoals blaffen. We kunnen wachten tot hij gaat blaffen en hem dan corrigeren. Dat is wat veel mensen jarenlang hebben gedaan. Gedragsanalisten hebben inmiddels meer dan een halve eeuw onderzoek gedaan naar bekrachtiging, en we zijn nu veel verstandiger. Een goede skileraar leert een kind niet skiën door hem meteen van de top van de berg te laten skiën en hem dan te straffen als hij iets verkeerd doet. Een goede leraar creëert een situatie waarbij de leerling maximaal succes kan behalen, zodat via bekrachtiging sterke gedragspatronen worden ontwikkeld. Als je de hond vaak een grote kans op succes biedt, kan hij veel oefenen en tegemoetkomen aan zijn eigen behoeftes door middel van gedrag dat je graag ziet. Een win-winsituatie.

Als de hond weinig keuzes heeft, kan hij zijn toevlucht nemen tot agressie.

Niet over de drempel gaan

Als je BAT wilt gaan inzetten, moet je de omgeving van je hond tijdelijk micromanagen. Dat betekent dat je zijn dagelijkse gang van zaken zo vormgeeft dat hij niet wordt geconfronteerd met situaties die hem prikkelen tot reacties als blaffen, grommen, uitvallen, etc. Trainers noemen dat ‘niet over de drempel gaan’ of ‘voor de drempel werken’.

Een drempel is een fysieke of figuurlijke lijn op de vloer in een deuropening – je stapt eroverheen als je een huis binnengaat. Het woord wordt ook gebruikt om de bovengrens van iets aan te geven. Omdat het woord drempel meerdere betekenissen heeft, zal ik definiëren waarvoor ik het gebruik. Tenzij anders vermeld, gebruik ik het woord drempel om de grens aan te geven tussen ontspannen zijn en doordraaien. Als je voor de drempel werkt, is het makkelijk de aandacht van je hond te krijgen: hij heeft weinig tot geen spanning. Zolang hij voor de drempel blijft, kan hij zich op de prikkel richten; zijn stressniveau zou kunnen stijgen, maar de stress wordt hem niet te veel. Hij is in staat actief zijn copingstrategieën te gebruiken – zoals het gebruiken van **kalmerende signalen** (wegdraaien, aan de grond snuffelen, etc.) – om zijn opwindingsniveau laag te houden. De prikkel (een naderende onbekende bijvoorbeeld) valt voor een hond die zich voor de drempel bevindt nauwelijks op, en onderscheidt zich maar net van de rest van de waargenomen omgeving. Als je het verpest en hem over de drempel laat gaan, zal hij agressief reageren, in paniek raken, gefrustreerd gaan blaffen of andere uitingen van **reactiviteit** of een combinatie van deze factoren vertonen.

Reactiviteit: angstige, agressieve of gefrustreerde reacties die als over de grens van ‘normaal’ beschouwd worden.

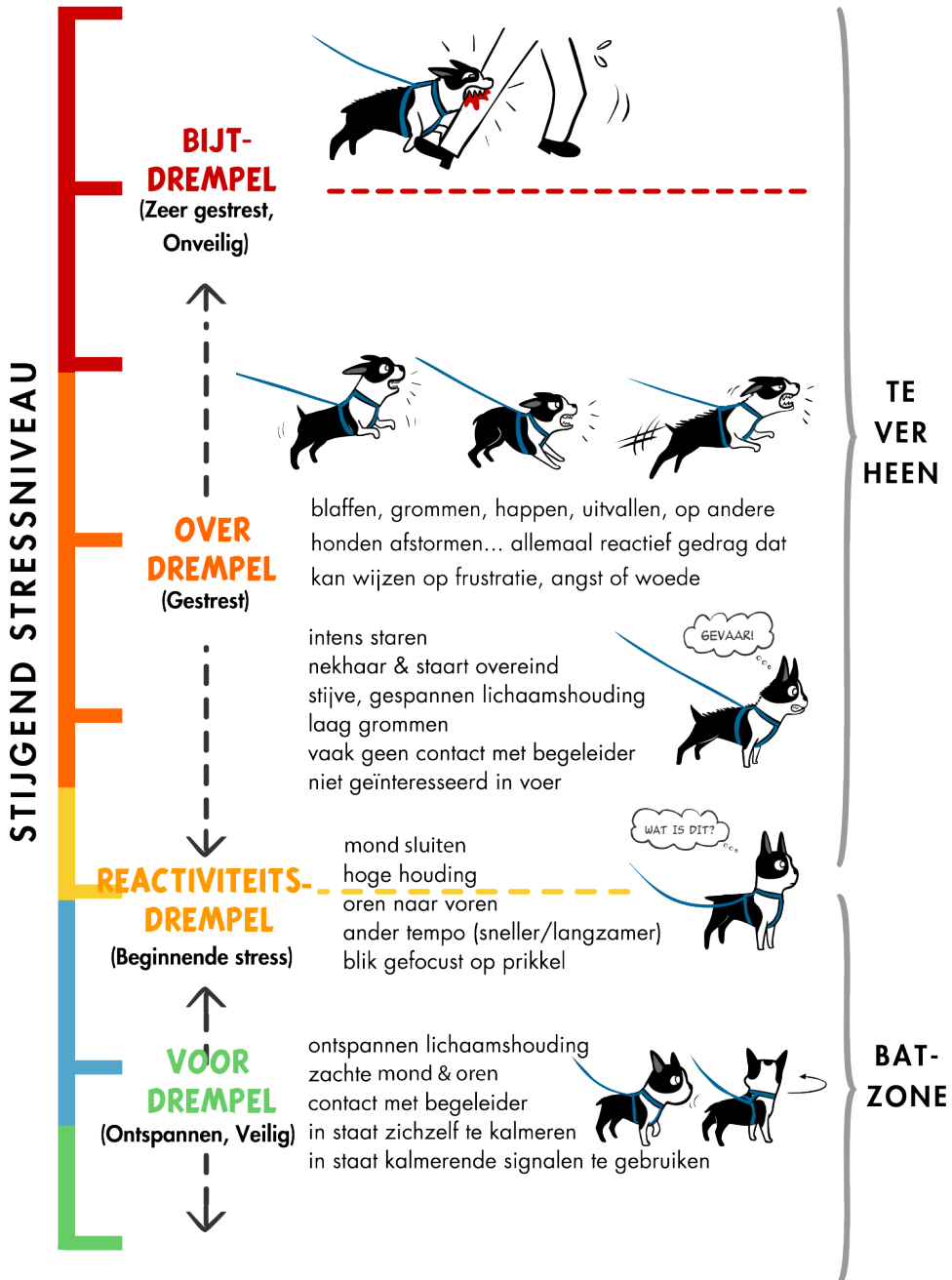
Hier volgt een visuele analogie, zoals weergegeven in de reactiviteitsgrafiek op de volgende pagina. Je hond bevindt zich net voor de drempel in een deuropening en voelt zich veilig. Als hij over die drempel gaat, komt hij in een enge wereld en gaat hij blaffen, ijsberen, kwijlen, grommen of ander opgefokt gedrag vertonen – juist het gedrag dat we graag willen voorkomen. Als hij niet over die drempel gaat, kan hij zelf – metaforisch gesproken – de deur dichtdoen en weer rustig worden. Zodra hij over de drempel gaat, wordt hij in zijn reactieve gedrag gezogen. Zonder hartslagmeter of andere manieren om stress te meten, kunnen we alleen afgaan op het gedrag dat we met het blote oog kunnen zien.

Bij BAT creëer je situaties waarin je hond in zijn comfortzone blijft, zodat zijn opwindingsniveau laag blijft: ontspannen lichaamshouding, ontspannen spieren (oren, mond, gezicht, voeten, etc.), ontvankelijk ten opzichte van de begeleider, en in staat om kalmerende signalen te gebruiken. Het gedrag dat aangeeft dat hij over de drempel is, is bij iedere hond anders, omdat de hoeveelheid opwindingsdiepte die een hond aankan voor iedere hond anders is. Verwijde pupillen, zich op een andere hond of een persoon focussen en een iets snellere ademhaling zijn over het algemeen aanwijzingen dat hij (bijna) over de drempel is. In hoofdstuk 4 ga ik dieper op lichaamstaal in.

REACTIVITEITSGRAFIEK

ALS DE HOND MET EEN PRIKKEL WORDT GECONFRONTEERD

Set-ups

We willen allemaal dat onze hond zich in de buurt van prikkels wat flegmatieker gedraagt. Door al dat blaffen en uitvallen valt hij te veel op. Mensen gaan juist kijken en misschien zelfs naar hem wijzen. Bij BAT gebruiken we set-ups waarbij je hond voor de drempel blijft, een soort generale repetities voor je hond, zodat hij kan oefenen in oninteressant gedrag in de buurt van prikkels.

Let wel, ik zei flegmatieker, niet ongeïnteresseerd. Oninteressant om naar te kijken. De trainingsomgeving moet interessant zijn, zodat je hond het leuk vindt er te zijn en normale ‘hondendingen’ te doen. Na BAT wordt de intensiteit van de reactie op de prikkels meestal beduidend minder heftig. Bovendien zien we vaak dat angst in nieuwsgierigheid verandert en dat de hond zelfs graag interactie met de voormalige prikkels wil. Ik ken honden die altijd naar onbekenden blaffen en die nu aan hun handen snuffelen en dan geaaid willen worden. Door positieve ervaringen geeft BAT de hond vertrouwen en vrijheid, want hij leert met blootstelling aan prikkels om te gaan. Als zo’n hond later ergens bang voor is of van schrikt, zal hij zich waarschijnlijk gewoon afwenden. Als zijn reactieve gedrag voortkwam uit frustratie zal hij zichzelf nu beter onder controle hebben en rustiger naderbij komen. Beide opties zijn veel beter dan blaffen.

Oefen heel veel met deze set-ups. Eén ontmoeting met een prikkel is nuttig, maar voor de aanleg van een nieuwe zenuwbaan in de hersenen is herhaling nodig. Het gewenste gedrag wordt door herhaling bovendien sterker ingebed en de kans op terugval in het oude gedrag wordt kleiner.

Acteurs repeteren hun tekst keer op keer, met behulp van een script of iemand die ze voorzegt. Om je hond de kans te geven het door jou gewenste gedrag te oefenen – en zijn stressniveau laag te houden – moet hij het in een milde versie van de situatie die het reactieve gedrag uitlokt vaak kunnen herhalen. Je BAT-set-ups zijn generale repetities voor het toekomstige gedrag van je hond.

In hoofdstuk 6 leg ik de set-ups uitgebreid uit, maar ik geef hier even een korte samenvatting. Je zult doorgaans helpers nodig hebben voor de rol van prikkel. Als je hond meestal op een afstand van 15 meter vluchtig naar mannen kijkt en zonder problemen doorloopt, begin je je BAT-set-up op een afstand van minstens 25 meter van de helper, in een voor je hond interessante omgeving. Laat hem rustig rondsnuffelen en zelf kiezen of hij de helper wel of niet wil naderen. Het is heel verleidelijk om hem mee te nemen, maar laat hem de leiding nemen. Als hij zelf over naderen of juist afstand nemen kan beslissen, leert hij dat hij de controle over zijn veiligheid heeft, zonder zijn toevlucht te hoeven nemen tot bijten; BAT stelt hem in staat veilige keuzes te maken. Hij leert dat hij van de man weg kan gaan en dat resulteert meestal in nieuwsgierigheid en (zelf)vertrouwen.

Clicker-/markeertraining

Voor het werken op kleinere afstand en voor noodgevallen gebruiken we een BAT-techniek die ik Markeren & Meenemen heb genoemd (daar kom ik in hoofdstuk 7 uitgebreid op terug). Bij Markeren & Meenemen wordt een marker gebruikt, bijvoorbeeld de clicker, om je hond duidelijk te maken welk gedrag je precies bekrachtigt. Een marker markeert dat gedrag op precies het juiste moment. Bovendien sla je twee vliegen in een klap *omdat de hond zijn aandacht op jou richt en dus niet meer op de prikkel*. Bij BAT maximaliseren we de kans om te leren doorgaans door zo min mogelijk in de weg te lopen. Doordat we de hond de mogelijkheid geven zelf te beslissen of hij naar de prikkel wil kijken of juist wil wegstijgen, kan hij zelfvertrouwen opbouwen. Maar soms werken we dichterbij de prikkel en heeft de hond extra motivatie nodig om zich om te draaien. Dan gebruiken we Markeren & Meenemen.

Het is handig als je al vertrouwd bent met clickertraining. In BAT wordt het concept clickertraining veel gebruikt, vooral bij Markeren & Meenemen. Bij de set-ups moet je dat beperken om je hond zoveel mogelijk controle over het hele proces te geven. De leerprincipes gelden nog steeds, ook al deel je niet zelf de snoepjes uit. Concentreer je op het kijken naar je hond en het niet in de weg lopen, zodat hij in staat is zelf keuzes te maken.

Als clickertraining nieuw voor je is, lees dan bijlage 1. Daarin staat beschreven hoe je dit efficiënte middel kunt gebruiken om je hond gedrag te leren dat hij kan inzetten in situaties waarin hij anders reactief gedrag zou vertonen. Clickertraining is ook erg handig bij BAT tijdens wandelingen.

In de volgende hoofdstukken zul je nog veel meer over BAT lezen. Er staan veel voorbeelden van de werking van BAT in, vooral bij blaffen, uitvallen en andere overdreven reacties. BAT gaat voornamelijk om het creëren van veilige situaties waarin je hond op onderzoek kan gaan en informatie over prikkels kan verzamelen. Door het ervaren van prikkels vanuit een nieuw perspectief kan hij (zelf)vertrouwen opbouwen en de gebruikelijke manier waarop hij met zijn omgeving omgaat, veranderen.